

Πάσχα στη Σύρο: Ένα μοναδικό φαινόμενο.

Το Πάσχα στη Σύρο είναι ένα μοναδικό φαινόμενο στον κόσμο και αυτό γιατί -ανεξάρτητα από το πότε πέφτει το Πάσχα των καθολικών- η Ορθόδοξη και η Καθολική κοινότητα του νησιού (η μεγαλύτερη στην Ελλάδα) γιορτάζουν μαζί τις άγιες αυτές μέρες, επιδεικνύοντας μια παραδειγματική ατμόσφαιρα συνύπαρξης και επισφραγίζοντας έτσι κάθε χρόνο τη μακραίωνη αρμονική συμβίωσή τους!

Στη Σύρο, η πιο εντυπωσιακή στιγμή της Μεγάλης Εβδομάδας είναι η Μεγάλη Παρασκευή και αυτό γιατί συνυπάρχουν οι Επιτάφιοι από τις ορθόδοξες και καθολικές εκκλησίες! Οι Επιτάφιοι των καθολικών ξεκινούν από το ναό του Σαν Τζώρτζη στην Άνω Σύρο κι από την Ευαγγελίστρια στην Ερμούπολη και

συνοδεύονται αντί για εξαπτέρυγα, από χιτώνες, σφουγγάρια και ζάρια κρεμασμένα σε κοντάρια, που συμβολίζουν τα Θεία Πάθη.

Από τους ορθόδοξους ναούς του Αγίου Νικολάου, της Κοίμησης της Θεοτόκου και της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος πορεύονται αυτοί των ορθοδόξων για να συναντηθούν όλοι μαζί στην πλατεία Μιαούλη, μπροστά στο Δημαρχείο όπου ψάλλονται τροπάρια της Μεγάλης Παρασκευής από τη χορωδία της ορθόδοξης ενορίας του Αγίου Νικολάου, δημιουργώντας μια συγκινητική ατμόσφαιρα.

Άλλο ένα εντυπωσιακό τοπικό έθιμο

Στην Κοίμηση της Θεοτόκου μπορεί κάποιος να δει από κοντά ένα ακόμα έθιμο μετά την Ανάσταση. Όταν ο Ιερέας επιστρέφει στο Ναό με το λάβαρο της Ανάστασης του Ιησού βρίσκει την πόρτα κλειστή την οποία και ανοίγει με ένα δυνατό χτύπημα εφόσον έχει προηγηθεί μια σύντομη αντιπαράθεση με αυτόν που βρίσκεται πίσω από την πόρτα του Ναού. Αυτό συμβολίζει τον ερχομό του Ιησού στον Κάτω Κόσμο οποίος πήγε ώστε να πάρει μαζί του στον Παράδεισο τις καλές ψυχές των ανθρώπων.

Η αναπαράσταση της καθόδου του Σωτήρος Χριστού στον Άδη

Τα θορυβώδη ξεσπάσματα χαράς (ή κυνηγητά του κακού), που επαναλαμβάνονται και στη νυχτερινή Ανάσταση, (πυροβολισμοί, τρακατρούκες, πυροτεχνήματα), είναι αποκλειστικά ελληνικά. Τα έχουν κι οι καθολικοί στην Ευρώπη, με το όνομα “Vacarme des tenebres” (Μ. Πέμπτη και Μ. Παρασκευή), που θέλουν ν’ αναπαραστήσουν την αναταραχή κάτω στον Άδη, όταν κατέβηκε εκεί ο Χριστός, και χρησιμοποιούν γι’ αυτό ιδιαίτερα θορυβώδεις ροκάνες, τις crecelles, και χτυπήματα. (Βλ. εδώ, και στη σελ. 117). Κατά την επιστροφή του Επιταφίου, λοιπόν, γίνεται η αναπαράσταση της καθόδου του Σωτήρος Χριστού στον Άδη. Ο Μωραϊτίδης την χαρακτηρίζει ως “*συνήθεια αρχαιοτάτη*”, γνωρίζοντας πιθανώς ότι δεν απαντάται αλλού, ούτε και στο Άγιον Όρος.

Η λιτανεία σταματά έξω από την βασιλική είσοδο του ναού, την οποία κρατά κλειστή ο επίτροπος, ο οποίος αναπαριστά τον Άδη. Οι Ιερείς βαστώντας στους ώμους το

Σώμα του Χριστού, αίροντας από το κουβούκλιο τον Επιτάφιο, πλησιάζουν στην κλειστή θύρα. Εκεί διαμείβεται ο διάλογος μεταξύ του

Θριαμβευτή Σωτήρος Χριστού και του Άδου, μέσω των ερωταποκρίσεων του εβδόμου και ογδόου στίχου του ΚΓ΄ ψαλμού. *“Τότε ὁ πρῶτος τῶν ἑφημερίων, προσεγγίζων εἰς τὰς πύλας κελεύει ἐπιτακτικῶς κρούων αὐτὰς καὶ κράζων: «—**Ἄρατε πύλας, οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης!**».* Ὁ δὲ ἔσωθεν τῶν κεκλεισμένων πυλῶν παρὰ τὰ κλεῖθρα ὑποκρινόμενος τὸν Ἄδην ἐρωτᾷ αὐθαδῶς: *«-**Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης;**»* Ἡ ἐπιτακτικὴ κέλευσις ὡς καὶ ἡ αὐθάδης ἐρώτησις ἐπαναλαμβάνονται ἐκ τρίτου. Καὶ τότε τὴν τρίτην φορὰν ὁ ἱερεὺς ὠθῶν ἰσχυρῶς διὰ τοῦ ποδός καὶ τῶν χειρῶν τὰς πύλας, ἀναφωνεῖ ἐν κυριαρχικῇ δυνάμει: *«— **Κύριος τῶν Δυνάμεων, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς Δόξης!**»* Καὶ ἀνοίγει βασιλικῶς καὶ αὐταρχικῶς τὰς πύλας, καὶ οὕτως εἰσέρχεται εἰς τὸν ναὸν ὁ Ἐπιτάφιος.

Η νυχτερινή «Ανάσταση»

Αργά το βράδυ, από τις 11, σημαίνουν οι εκκλησίες. Μαζεύονται όλοι στα προαύλια (ωραίο συνήθως ανοιξιάτικο ύπαιθρο), ακόμη κι όσοι έχουν πένθος, κρατώντας το κεριά σβηστό και περιμένοντας... Κοντά στα μεσάνυχτα σβήνονται όλα τα φώρα της εκκλησιάς, ο ιερέας ανάβει καινούργιο φως στη δική του λαμπάδα και βγαίνει προς το ύπαιθρο ψάλλοντας: “Δεύτε λάβετε φως εκ του ανεσπέρου φωτός...”. Αμέσως μεταλαμπαδεύεται διαδοχικά το φως, και όλα τα κεριά που κρατούν οι εορταστές ανάβουν, σαν φωτεινό πέλαγος, που ολοένα απλώνεται. Είναι και θεαματικά ωραία η ώρα.

Αρχίζει τότε η καθαυτό αναστάσιμη ακολουθία. Διαβάζεται το Ευαγγέλιο, με την περικοπή του γεγονότος (“Διαγενομένου του Σαββάτου...”) κι ακολουθεί η εκφώνηση: “Δόξα τη αγία και ομοουσίω και ζωοποιώ και αδιαιρέτω Τριάδι” και πρωτοψάλλεται αμέσως το

“Χριστός Ανέστη”, που είναι και μια μοναδική περίπτωση θρησκευτικής αφορμής για εξαλλοσύνη. Καμπάνες, ρουκέτες, σμπάρα, κροτίδες, κινήσεις φωτός, φιλήματα, ευχές. Δύσκολα ακούγεται πια η ψαλτική...Κι όλοι σχεδόν φεύγουν αμέσως για τα σπίτια τους (λιγοςτοί μπαίνουν στην εκκλησιά, για την υπόλοιπη ακολουθία, που θα ήταν ίσως καλύτερα να συνεχιζόταν το πρωί), και πάνε (πεινασμένοι) να χαρούν το πασχαλινό δείπνο (μαγειρίτσα, κοκορέτσι, αυγά...). Οι δρόμοι του γυρισμού γίνονται γραφικά ρυάκια φωτός, με τ’ αναμμένα κεριά, επειδή όλοι πρέπει να φέρουν την “Ανάσταση” στο σπίτι. (Τώρα, στις μεγαλουπόλεις, τα φώτα αυτά κινούνται, επίσης γραφικά, και με τα αυτοκίνητα).

Όπως αναλύσαμε και στο προηγούμενο έθιμο με την αναπαράσταση της καθόδου του Χριστού στον Άδη, γνωστό παλαιό έθιμο επιστροφής της ίδιας της αναστάσιμης πομπής, από την υπαίθρια εξέδρα στο εσωτερικό της εκκλησιάς, ήταν το “Άρατε πύλας” (που κάποτε το συνηθίζουν και στον γυρισμό του Επιταφίου). Εμπρός από την κλεισμένη πόρτα του ναού γίνεται μικρό “δρώμενο”. Ο ιερέας

υποδύεται τον Χριστό και κάποιος νεωκόρος τον Άδη, ή τον Διάβολο. Διαμείβεται διάλογος, και στο τέλος νικά ο Χριστός, και μαζί του ο παπάς και η πομπή, που μπαίνουν στην εκκλησιά θριαμβευτικά. (Χαρακτηριστικό είναι το σχετικό διήγημα του Αλ. Μωραϊτίδη, *Άρατε πύλας...*).

Το τσούγκρισμα των κόκκινων αβγών είναι απόψε, μετά το άκουσμα του “Χριστός Ανέστη”,

παραδοσιακότατο έθιμο της Γιορτής. Τα παιδιά αρχίζουν αμέσως από το προαύλιο της εκκλησίας. Οι μεγάλοι θα τα τσουγκρίσουν στο τραπέζι, όπου, με κάποιον τρόπο, θα κοιτάξουν ποιος είναι ο νικητής και (κάπως μαντικά) ο πιο γερός. Το έθιμο είναι επίσης χαιρετιστήριο αλλά και μαγικό. Ο μικρός ανταγωνισμός βοηθάει έμμεσα και τη φύση και τη ζωή μας, (όσο και την ψυχολογία μας) για κάποια νίκη.

Αρθρογράφος: Αλεξάνδρα Μαλλούχου-B2-25/04/2021

Πηγή:

<https://cyclades24.gr/2019/04/pasxa-monadiko-fainomero/>

<https://www.pemptousia.gr/2019/04/to-archeo-ethimo-tis-anaparastasis-tis/>

[ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΣΑΒΒΑΤΟ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ – Ithacanews](#)

[Από την Πρώτη Ανάσταση στη μυσταγωγική νυχτερινή ακολουθία της Αναστάσεως - Rodopinet.gr](#)

[Τι σημαίνει το σπάσιμο των Πασχαλινών αυγών; - Νέα Διατροφή \(neadiatrofis.gr\)](#)

[Η Σύρος υποδέχεται τους επισκέπτες του Πάσχα | Κοινή Γνώμη \(koinignomi.gr\)](#)